

Měření odporu

Pro měření odporů je několik metod.

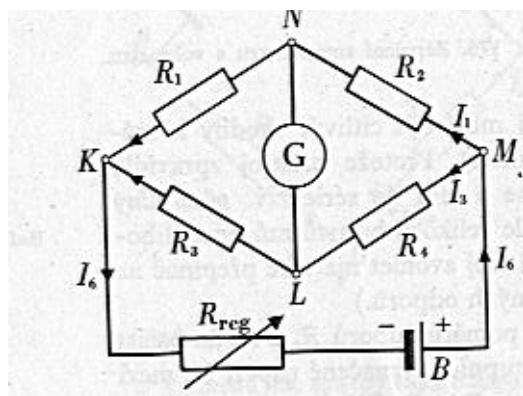
Přímá metoda

Při přímé metodě, o níž jsme již mluvili, se měří proud a napětí. Z těchto hodnot se pomocí Ohmova zákona vypočítá odpor.

Substituční metoda

Stačí jen ampérmetr. Měření odpor je v jednoduchém obvodu s ampérmetrem a zdrojem. Měřený odpor se potom nahradí tak velkým známým odporem (dekádou, na které je možno odpor nastavovat), aby na měřicím přístroji byla stejná výchylka.

Můstková metoda

Budeme zkoumat zapojení na obrázku. Mezi body L, N se zapojí citlivý galvanometr G. Mají-li body L, N stejné potenciály, neprochází galvanometrem proud. Stane se to tehdy, je-li na vodičích od odporech R_1, R_3 stejný úbytek napětí (totéž platí pro odpory R_2, R_4). Potom platí rovnice $R_1 \cdot I_1 = R_3 \cdot I_3$, $R_2 \cdot I_1 = R_4 \cdot I_3$, protože proudy ve větvích od odporech R_1, R_2 jsou stejné a podobně i ve větvích odporech R_3, R_4 . Dělíme-li levou stranu první rovnice obou rovnic, dostaneme rovnost poměrů $R_1 : R_2 = R_3 : R_4$, z které můžeme jeden

neznámý odpor vypočítat, známe-li ostatní tři. Regulačním odporem R_{reg} nastavujeme vhodný proud. Při můstkové metodě dosahujeme změnami odporů toho, že galvanometrem neprotéká proud. Je to příklad tzv. nulové metody měření. Nulová metoda je přesnější než metoda výchylková.

Elektrická energie proudu

Prochází-li vodičem ustálený proud, je mezi dvěma průřezy vodiče stálé napětí U a za čas t projde každým průřezem vodiče elektrický náboj $Q = I \cdot t$. Ve vodiči je elektrické silové pole a elektrické síly vykonají práci $W = Q \cdot U = U \cdot I \cdot t$. Výkon proudu je dán vzorcem

$P = \frac{W}{t} = \frac{U \cdot I \cdot t}{t} = UI$. Měříme-li napětí ve voltech, proud v ampérech, čas v sekundách, vyjde práce v joulech a výkon ve wattech). Dosazením z Ohmova zákona lze psát:

$$W = U \cdot I \cdot t = \frac{U^2 t}{R} = R \cdot I^2 \cdot t$$
$$P = U \cdot I = \frac{U^2}{R} = R \cdot I^2$$

Účinnost

Účinnost spotřebiče je definována vztahem: $\eta = \frac{P}{P_0}$, kde P je výkon spotřebiče a P_0 je jeho

příkon.

Výkon spotřebiče je mírou práce, kterou spotřebič (např. elektromotor) vykoná za 1 s, popř. je mírou energie odevzdané spotřebičem uvažovanému tělesu za 1 s. (např. při ohřívání vody vařičem). Příkon spotřebiče P_0 je mírou elektrické energie odebrané spotřebičem ze zdroje napětí za 1 s.

Joulův zákon

Teplo, kterým se vodič při průchodu elektrického proudu zahřívá, se nazývá Joulovo teplo. Nedochozí-li k jiným přeměnám elektrické energie (např. v energii mechanickou), je Joulovo teplo rovno práci elektrického proudu.

$$Q = U \cdot I \cdot t = \frac{U^2 t}{R} = R \cdot I^2 \cdot t$$

Pozor: Q vychází v Joulech je to teplo – ne náboj!!!!!!!!!!